

Федорак Л.М.

*суддя Гребінківського районного суду
Полтавської області, к.ю.н.*

ВИДИ ПРОСТИХ ОДИНИЧНИХ ЗЛОЧИНІВ

Складовим елементом множинності злочинів є суспільно-небезпечне діяння, яке містить самостійний склад злочину (одиничний злочин) [1, с. 58; 2, с. 619]. Визначення одиничного злочину має значення для відмежування вказаного від множинності злочинів. В літературі виділяють прості і складні види одиничного злочину або їх ще називають ускладненні [3, с. 12-25; 4, с. 5-6].

Загалом, прийнято вважати, що простий одиничний злочин наявний, якщо одному суспільно-небезпечному діянню (частина 1 статті 115 КК) чи кільком діянням (обов'язковим (стаття 138 КК) чи альтернативним (частина 1 статті 136)) відповідає один суспільно-небезпечний наслідок або ж одному діянню відповідає кілька альтернативних наслідків (частина 1 статті 121 КК), що визначені в законі про кримінальну відповідальність або ж закон передбачає тільки наявність суспільно-небезпечного діяння (частина 1 статті 129 КК) чи діянь (обов'язкових (частина 2 статті 157 КК) чи альтернативних (частина 1 статті 109 КК)), а наслідки уже знаходяться за межами складу злочину чи кільком діянням (обов'язковим (частина 4 статті 189 КК) чи альтернативним (частина 2 статті 137 КК)) відповідає кілька альтернативних наслідків.

Однак таке розуміння простого одиничного злочину є, мабуть, досить розширеним. Оскільки простий в українській мові означає елементарний за складом, однорідний [5]. Крім того, М.І. Бажанов визначаючи поняття ускладнених злочинів відносить до них ті одиничні злочини, які характеризуються більш складною структурою складу у порівнянні із одиничними простими злочинами [3, с. 14]. В цьому контексті елементарним за складом злочин можна назвати тільки злочин, у якому одному суспільно-небезпечному діянню чи кільком обов'язковим діянням відповідає один суспільно-небезпечний наслідок або ж закон передбачає

тільки наявність суспільно-небезпечного діяння чи обов'язкових діянь, а наслідки уже знаходяться за межами складу злочину. Тільки такі злочини за своєю структурою не містять елементів, які б ускладнювали їх кваліфікацію. Натомість, якщо кільком альтернативним діянням відповідає один суспільно-небезпечний наслідок або ж одному діянню відповідає кілька альтернативних наслідків, що визначені в законі про кримінальну відповідальність або ж закон передбачає тільки наявність альтернативних суспільно-небезпечних діянь, а наслідки уже знаходяться за межами складу злочину чи кільком альтернативним діянням відповідає кілька альтернативних наслідків, то це уже можуть бути при певних обставинах складні види одиничного злочину. Думається, що при віднесенні відповідних злочинів до простих чи складних слід виходити із фактично наявного злочину.

Зокрема, випадки, коли кільком альтернативним діянням відповідає один суспільно-небезпечний наслідок або ж закон передбачає тільки наявність альтернативних суспільно-небезпечних діянь, а наслідки уже знаходяться за межами складу злочину з точки зору правової позиції ВСУ, викладеної у постановках по справі № 5кс11 від 20 червня 2011 року [6], № 5-30кс12 від 7 лютого 2013 року [7] та № 5-21кс13 від 4 липня 2013 року, [8] слід віднести до продовжуваного злочину, якщо в діянні особи наявні всі чи хоча б два альтернативних елементи. Якщо ж особа вчинить одне із альтернативних діянь, то за своєю структурою це простий одиничний злочин, адже він не матиме жодних особливостей у кваліфікації.

В свою чергу, випадки, коли одному діянню відповідає кілька альтернативних наслідків, слід виокремити в окрему групу одиничних злочинів з альтернативними наслідками у тому разі, якщо в діянні особи буде наявно два і більше альтернативних наслідків. До прикладу, частина 2 статті 137 КК України передбачає кримінальну відповідальність за невиконання чи неналежне виконання професійних чи службових обов'язків щодо охорони життя та здоров'я неповнолітніх внаслідок недбалого або несумлінного до них ставлення, якщо вони спричинили смерть неповнолітнього

або інші тяжкі наслідки. Якщо ж відповідними діями буде заподіяно смерть одному неповнолітньому і тілесні ушкодження іншому, то відповідно буде наявно два альтернативних наслідки, які фактично стануть обов'язковими. Такий злочин складно віднести до простого одиничного, оскільки він ускладнений наявністю двох наслідків, які потребують, зокрема, доведення психічного ставлення суб'єкта злочину до кожного із наслідків та причинного зв'язку діяння із кожним із наслідків. Водночас його не можна віднести до інших видів складних одиничних злочинів.

Знову ж таки, якщо у вчиненому злочині, який передбачений нормою, що встановлює склад злочину із альтернативними наслідками, фактично буде наявний тільки один наслідок, то такий злочин, звичайно, слід віднести до одиничного простого.

Що ж стосується злочинів із альтернативними діяннями та альтернативними наслідками, то відповідно їх можна віднести при фактичній наявності відповідних за альтернативністю діянь до продовжуваного злочину, а за альтернативністю наслідків до одиничних злочинів з альтернативними наслідками.

Таким чином, до простих одиничних злочинів в незалежності від обставин фактично вчиненого злочину слід віднести злочини, у яких одному суспільно-небезпечному діянню чи кільком обов'язковим діянням відповідає один суспільно-небезпечний наслідок або ж закон передбачає тільки наявність суспільно-небезпечного діяння чи обов'язкових діянь, а наслідки уже знаходяться за межами складу злочину.

1. Зінченко І. О., Тютюгін В. І. Множинність злочинів: поняття, види, призначення покарання: монографія / За заг. ред. В. І. Тютюгіна. – Харків: Фінн, 2008. – 336 с.
2. Острогляд О.В. Множинність злочинів у кримінальному праві України // Актуальні питання реформування правової системи України: Зб. наук. статей за матер. VI Міжнар. наук.-практ. конф., Луцьк, 29-30 травня 2009 р. / Уклад. Т.Д. Климчук. – Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2009 – 722 с.
3. Бажанов М. И. Множественность преступлений по уголовному праву Украины. – Харьков: Право, 2000. – 128 с.

4. Криволапов Г. Г. Множественность преступлений по советскому уголовному праву. – М.: Академия МВД СССР, 1974. – 32 с.
5. Академічний тлумачний словник (1970-1980) в одинадцяти томах// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sum.in.ua/>
6. Постанова Верховного Суду України від 20 черв. 2011 р. по справі № 5кп11 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.scourt.gov.ua>
7. Постанова Верховного Суду України від 7 лютого 2013 р. по справі № 5-30кп12 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.scourt.gov.ua>
8. Постанова Верховного Суду України по справі № 5-21кп13 від 4 липня 2013 року//[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.scourt.gov.ua>